

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.8, april 2016

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Steen Tullberg

Tilsyn ved dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2023

Indledning til “Dronninge-Stolen”

ved Ida Marie Klahn

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Mytologien og det danske landskab
- 3 Danmarks kristne dronninger
- 4 Anvendt litteratur

1 Anledning

“Dronninge-Stolen” er skrevet i anledning af Frederik 6.'s dronning Marie Sophie Frederikkes 58-års fødselsdag den 28. oktober 1825, og digtet blev trykt i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* få dage forinden, den 25. oktober.

I oktober 1825 er Grundtvig optaget af den stævning for injurier mod H.N. Clausen, der fulgte i kølvandet på hans udgivelse af stridsskriftet *Kirkens Gienmæle* (1825). Digtet rummer kun meget lidt personligt stof, men er på andre måder et klassisk digt til kongehuset fra Grundtvigs hånd, hvor hans “mytologiske forestilling om en metafysisk forbindelse mellem de danske konger” (Auken 2014, s. 161) bliver understreget. Denne forestilling etableres i “Dronninge-Stolen” på baggrund af henvisninger til Thyra Danebod og til sagnkongen Skjold i beskrivelser af den danske kongerække som “*Dannebod-Stammen*” (str. 21), og “*Ætten af Skjoldung-Blod*” (str. 25).

2 Mytologien og det danske landskab

Det er karakteristisk for Grundtvigs digtning, at kongehuset sættes i forbindelse med

figurer fra den nordiske mytologi og fra folkesagnetes verden. "Dronninge-Stolen" tager udgangspunkt i en beskrivelse af øen Møn ved Sydsjællands kyst. Grundtvig voksede op i Udby på Sydsjælland og var som ung mand ansat som kapellan ved Udby Kirke. Det er derfor også sandsynligt, at han i løbet af sin opvækst eller ungdom har besøgt det nærliggende Møn og stiftet bekendtskab med de mønske folkesagn. En skriftlig kilde til sagnene kan han desuden have haft i Erik Pontoppidans *Den Danske Atlas Eller Konge-Riget Dannemark* (1767), som i hvert fald fandtes i hans bibliotek ved hans død i 1872 (jf. *Fortegnelse over den af N.F.S. Grundtvig efterladte bogsamling*, 1873). Pontoppidan antager, at stednavnet "Møen" må betyde jomfru og at øens latinske navn derfor bør være "Virginia Danica". Pontoppidan genfortæller desuden det mønske sagn om Grøn-Jette og hans fæstemø Fane, som angiveligt var Møns første ejere og desuden dygtige jægere og sørøvere. Endvidere gengiver Pontoppidan et "Urimeligt Rygte" (s. 143) om en såkaldt klintekonge, en kæmpe eller jætte fra Upsala, der efter sigende skulle holde til på Møns Klint. Visse folkesagn forener de to skikkelser. I J.M. Thieles Danmarks Folkesagn bruges navnene "Grøn-Jette" og "Jøden af Upsala" således som synonyme for samme jætteskikkelse (Thiele 1843, s. 119 f.).

Referencer til den særegne danske ø-natur på Møn og ved Møns Klint er ganske hyppige i Grundtvigs værker. Markante passager findes blandt andet i digtet "Efter-Skrift til Danne-Kvinden" fra *Brage-Snak* (1844) og i digtet "Nordens Aand" (1834), hvor Grundtvig også refererer til "Opsals-Jetten". Det er karakteristisk for Grundtvigs naturfremstillinger, at de rummer markante mytologiske, religiøse eller historiske dimensioner. I "Dronninge-Stolen" oplever det digteriske jeg således i et syn ved morgengry, hvordan partier af den hvide Møns Klint (Dronningestolen, Græderen, Sommerspiret, Taleren) vækkes til live eller befolkes i et mytologisk scenari. Sommerspiret bliver til et kirkespir (str. 12), mens en kvinde i en perlekåbe knæler grædende på Dronningestolen (str. 11), og en "Taler [...] i Kjortel hvid [...] tykdes af Rædsel forstummet" (str. 13). De to figurers forfærdelse skyldes "Jetten fra Opsal" (str. 15) eller "Grøn" (str. 18), som i sit "Klinter-Hul" er i gang med at fremstille trækul (str. 15). Ifølge Helge Toldberg kan kvinden på "Dronninge-Stolen" forstås som asynjen Freia (Toldberg 1950, s. 164). At jætten udfolder sig som kulsvier, har ikke rod i folkesagnetene. Denne detalje gør imidlertid, at Grundtvig kan inddrage det i romantikken elskede kridtlandskab ved Møns Klint i sin symbolverden: "Da satte paa Kridt sig Sod ved Sod, / Af Sort skulle Hvidt lægges øde" (str. 15). Landskabets farver bliver her "et synligt udtryk for en symboladet kamp mellem aser og jætter og derfor en bastion i alt sandt dansk folkeliv" (Toldberg 1950, s. 165). En lignende skildring af et flertydigt mørkes trussel mod det danske landskabs hvide kridt findes i øvrigt i det lange, symbolske digt *Nyaars-Morgen* (Grundtvig 1824, str. 294).

3 Danmarks kristne dronninger

Grundtvig ønsker i sit værk at forbinde den nordiske mytologiske skikkelser med kristendommen. I fx digtet "København" fra *Saga. Nytaarsgave for 1812* skildrer Grundtvig de nordiske guddomme som afspejlinger af de væsentligste skikkelser i kristendommen: "Adam jeg i Odin seer / Naar han som en Gud sig teer. / Udi Freia jeg vor Frue, / Og i Frei vil Kristus skue" (Grundtvig 1811, str. 5). Derved skabes en

forbindelse mellem Danmarks hedenske fortid og kristne nutid. Freia-figuren kan i "Dronninge-Stolen" betragtes som Grundtvigs mytologiske personifikation af Danmark, der er tæt knyttet til den kristne kirke (Toldberg 1950, s. 162-164). Når jættens trussel overvindes, sejrer kristendommen.

I stroferne 18-26 knyttes Freia-skikkelsen sammen med rækken af danske dronninger; eksplicit med Thyra Danebod (str. 23) og naturligvis med den siddende dronning Marie ("Moderen til *Caroline*" i str. 20). Dronning Marie skildres som Thyra Danebods værdige efterfølger, der har taget kristendommen og dens løfte om evigt liv til sig (str. 19). I strofe 23 ("Det kimer nu brat til Jubel-Aar") griber Grundtvig fat i en nært forestående begivenhed, som optager ham meget: tusindåret for kristendommens indførsel i Danmark i år 1826 (Rønning 1911, s. 132-134.). I 1826 kan den kristendom, som i kraft af Ansgars missionsarbejde vandt udbredelse i Danmark omkring Thyra Danebods tid, fejres af den fromme dronning Marie.

4 Anvendt litteratur

- Auken, Sune & Christel Sunesen (2014) *Ved lejlighed. Grundtvig og genrerne*. Hellerup.
- Grundtvig, N.F.S. (1811) "København" i *Saga. Nytaarsgave for 1812*, s. 74-80. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1824) *Nyaars-Morgen. Et Rim*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1834) "Nordens Aand" i *Den Nordiske Kirketidende*, nr. 32. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1844) "Efter-Skrift til Danne-Kvinden" i *Brage-Snak om Græske og Nordiske Myter og Oldsagn for Damer og Herrer*. København.
- Pontoppidan, Erik (1767) *Den danske Atlas eller Konge-Riget Dannemark*, I-VII, bind 3. København.
- Rønning, Frederik (1911) *N. F. S. Grundtvig. Et bidrag til skildring af dansk aandsliv i det 19. aarhundrede*, I-IV, bind 3, 1. del. København.
- Thiele, J.M. (1843), *Danmarks Folkesagn* I-III, bind 2. København.
- Toldberg, Helge (1950) *Grundtvigs Symbolverden*. København.
- Weeke, C. (1873) *Fortegnelse over den af N.F.S. Grundtvig efterladte bogsamling*. København.